

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 30 januari 1945 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentiga statsutgifter för budgetåret 1945/46 under riksstatens första huvudtitel, avseende anslagen till hov- och slottsstaterna.
(1:a avd.)

1:o) Ändrad redovisning av utgifterna under första huvudtiteln. I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (s. 1—9 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1945) föreslagit riksdagen besluta att av departementschefen i berörda statsrådsprotokoll angivna jordbruks- och skogsegendomar skola per den 1 juli 1945 upptagas till redovisning på domänfonden och — med undantag för Drottningholms kungsgård jämte vissa därtill hörande egendomar samt i samma statsrådsprotokoll omförmälda områden vid Gripsholms slott — underställas domänstyrelsens förvaltning.

Departementschefen har inledningsvis erinrat därom, att Kungl. Maj:t i propositionen nr 228/1944 för riksdagen framlagt förslag rörande vissa allmänna grunder för en ändrad uppställning av riksstatens första huvudtitel och för ordnande av fastighetsredovisningen och fastighetsförvaltningen för de kungl. slotten samt att ifrågavarande förslag blivit av riksdagen godkända (skr. nr 248).

Sedan Kungl. Maj:t därefter uppdragit åt riksmarskalksämberet och byggnadsstyrelsen att gemensamt i samråd med riksräkenskapsverket verkställa fortsatt utredning beträffande de frågor av budgetteknisk och administrativ natur, som föranleddes av riksdagens beslut, ha riksmarskalksämberet och byggnadsstyrelsen i skrivelse den 27 oktober 1944 framlagt utredning och förslag i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande uppdrag.

Departementschefen har lämnat en redogörelse för innebörden av myndigheternas förslag och för den ändrade uppställning av riksstatens första huvudtitel, som föranledes av de av riksdagen godkända allmänna grunderna rörande ordnandet av fastighetsredovisningen för de kungl. slotten, samt har härefter för egen del anfört följande.

Genom den förebragta utredningen har underlag erhållits för genomförande av 1944 års riksdagsbeslut om dels ändrad redovisning av de kungl. slotten jämte därtill hörande byggnader och markområden samt övriga under

riksmarskalksämbetets förvaltning lydande egendomar, dels uppdelning av förvaltningsansvaret för dessa fastigheter mellan riksmarskalksämbetet och ståthållarämbetena å ena sidan samt byggnadsstyrelsen respektive domänstyrelsen å andra sidan, dels ändrad uppställning av riksstatens första huvudtitel.

Vad i första hand *redovisningsfrågorna* angår, innebär förslaget, att till domänfonden överföres vissa jordbruks- och skogsegendomar under Drottningholms, Gripsholms och Rosersbergs slott samt för dessa egendomar skötsel erforderliga byggnader, medan på en ny delfond av statens allmänna fastighetsfond upptagas övriga fasta tillgångar under slottsförvaltningarna, d. v. s. slotten med tillhörande parkområden samt inom slottens områden och i anslutning därtill uppförda bostadsfastigheter, ävensom Kungl. Djurgården. Jag förordar, att den föreslagna uppdelningen kommer till stånd och att fastigheterna invärderas på respektive fonder i enlighet med myndigheternas förslag. Jag torde vid anmälan av förslag till stat för fastighetsfonden för nästa budgetår få närmare behandla invärderingsförslaget i vad det samma rör denna fond. De till invärdering å domänfonden föreslagna fastigheterna ha ett sammanlagt taxeringsvärde av 1 007 300 kronor och utgöras av sådana jordbruks- och skogsfastigheter, som redan av 1809/10 års riksdag förutsattes skola redovisas på samma sätt som övriga statliga domäner. Bokföringsvärdet för dessa fastigheter torde få underkastas de justeringar, som kunna föranledas av 1945 års fastighetstaxering eller annan omvärdering.

Vad rör *förvaltningen* av de under slotten hörande fastigheterna kommer byggnadsstyrelsen, i och med att de egentliga slottsfastigheterna med därtill hörande byggnader invärderas på en under styrelsens förvaltning ställd delfond av allmänna fastighetsfonden, att övertaga ansvaret för byggnadernas underhåll. Emellertid skall den omedelbara vården av byggnaderna åvila riksmarskalksämbetet och ståthållarämbetena, varvid samarbete skall äga rum mellan styrelsen samt dessa myndigheter. Vården och underhållet av de på fastighetsfonden redovisade parkerna anser jag dock i likhet med myndigheterna helt böra åvila riksmarskalksämbetet och ståthållarämbetena, vilka myndigheter, på sätt i utredningen föreslagits, närmast skola svara även för den vid slotten bedrivna hyresverksamheten och annan affärsdrift. — Redovisningen av inkomster och utgifter bör i stort sett ansluta sig till uppdelningen av förvaltningen. Så böra utgifterna för byggnadsunderhållet bestridas från den nya delfonden, medan utgifterna för skötseln av parker och trädgårdsanläggningar påföras anslag under riksstatens första huvudtitel. Inkomsterna från vid slotten bedriven affärsrörelse böra dock på sätt av myndigheterna föreslagits tillföras fastighetsfonden med undantag för intäkter från Drottningholms och Tullgarns slottsträdgårdar, vilka böra uppföras såsom uppbördsposter på de för slotten fastställda staterna och sålunda minska utgiftsbehovet under första huvudtiteln.

De områden, som överföres till domänfonden, synas, såsom myndigheterna föreslagit, böra förvaltas av domänstyrelsen och således helt likställas med övriga statliga domäner, varvid dock tills vidare böra undantagas Drottningholms kungsgård med därtill hörande, i det föregående angivna området samt förenämnda, för driften av handelsträdgården vid Gripsholm erforderliga områden, vilka böra kvarbliva under vederbörande ståthållarämbetens förvaltning. För de sålunda undantagna områdena, antingen dessa äro utarrenderade eller icke, böra ståthållarämbetena av inkomsterna från jordbruksrörelsen till domänfonden såsom ersättning för dispositionsrätten erlagga ränta efter den av domänstyrelsen föreslagna procentsatsen, 3 pro-

cent, på bokförda fastighetsvärdet. Sedan denna räntegottgörelse utgått böra ståthållarämbetena äga disponera överskottet av arrendeavgifter eller av jordbruksdriften för underhåll och förbättring av de för driften erforderliga byggnaderna.

Slutligen tillstyrker jag även förslaget om *ändrad uppställning av första huvudtiteln*. Enligt detta förslag skola samtliga bränslekostnader för slotten överflyttas till ett anslag under huvudtitelns andra avdelning. Utöver nämnda anslag kommer under denna avdelning endast att upptagas ett ytterligare anslag, nämligen för slottens bevakning, belysning och renhållning samt för avlöning till härför erforderlig personal. Den följande beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår ansluter sig till den nya uppställningen.

Den omläggning av redovisningen, som jag i det föregående tillstyrkt, medför, att inkomsterna av fastighetsförvaltningen, vilka hittills bokförts på de olika slottens stater, komma att så gott som helt inflyta till byggnadsstyrelsen respektive domänstyrelsen. Den utgiftsstegring, som genom omläggningen kommer till synes på första huvudtiteln, är därför helt formell och motsvaras av till den nya delfonden respektive domänfonden överförda inkomster.

Kungl. Maj:ts förslag ansluter sig till de av 1944 års riksdag godkända allmänna grunderna för ordnande av fastighetsredovisningen och fastighetsförvaltningen för de kungl. slotten. På grund härav får utskottet tillstyrka den föreslagna överföringen av de i statsrådsprotokollet angivna, under de kungl. slotten lydande jord- och skogsegendomarna till redovisning på domänfonden. Utskottet tillstyrker jämväl, att ifrågavarande egendomar underställas domänstyrelsens förvaltning.

Utskottet.

Vad departementschefen anfört och föreslagit i fråga om ändrad uppställning av första huvudtiteln, vilket likaledes ansluter sig till de av 1944 års riksdag godkända allmänna grunderna, har icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må besluta att i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1945 angivna jordbruks- och skogsegendomar skola per den 1 juli 1945 upptagas till redovisning på domänfonden och — med undantag för Drottningholms kungsgård jämte vissa därtill hörande egendomar samt i berörda statsrådsprotokoll omförmälda områden vid Gripsholms slott — underställas domänstyrelsens förvaltning.

Kungl. hovstaten.

2:o) **Anslag till Kungl. Maj:ts hovhållning.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkterna 1 och 2, s. 9) att för budgetåret 1945/46 anvisa dels till Kungl. Maj:ts hovhållning ett anslag av 800 000 kronor, dels ock till Förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning ett anslag av 150 000 kronor.

Utskottet. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och under erinran, att samma belopp anvisats för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1945/46 anvisa

a) till *Kungl. Maj:ts hovhållning* ett anslag av 800 000 kronor;

b) till *Förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning* ett anslag av 150 000 kronor.

3:o) **Anslag till de kungl. hoven.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 3—6, s. 9 och 10) och under erinran, att samma belopp anvisats för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1945/46 anvisa

a) till *Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning och handpenningar för hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan* ett anslag av 192 000 kronor;

b) till *Förstärkning av anslaget till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning m. m.* ett anslag av 125 000 kronor;

c) till *Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland* ett anslag av 26 000 kronor;

d) till *Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke* ett anslag av 26 000 kronor.

4:o) **Anslag till möbler m. m. i de kungl. slotten och till kungl. hovstallets utfodring.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 7—9, s. 10—12), vilka i förhållande till motsvarande anslag för löpande budgetår innebära beträffande de nedan under a) och c) upptagna anslagen oförändrade belopp och beträffande det nedan under b) upptagna anslaget en höjning med 8 000 kronor, vilken höjning är föranledd av behov av medel för anskaffande av ljuskronor i samband med pågående restaureringsarbeten i den s. k. pelarsalen å Stockholms slott, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1945/46 anvisa

a) till *Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten* ett anslag av 56 400 kronor;

b) till *Förstärkning av anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten* ett anslag av 33 000 kronor;

c) till *Kungl. hovstallets utfodring* ett anslag av 45 000 kronor.

Kungl. slottsstaten.

5:o) **Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid de kungl. slotten.**
Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 10, s. 12—16) att till Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid de kungl. slotten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 468 000 kronor.

Riksmarskalksämberet har i sin den 27 oktober 1944 gemensamt med byggnadsstyrelsen avgivna utredning föreslagit, att kostnaderna för bevakning, belysning och renhållning vid de kungl. slotten ävensom för avlöning till härför erforderlig personal efter omläggningen av fastighetsredovisningen anvisas att utgå från ett för samtliga slott gemensamt anslag. Departementschefen har, under erinran om att han tillstyrkt förslaget till omläggning av fastighetsredovisningen, under förevarande punkt till behandling upptagit slottens kostnader för nu ifrågavarande ändamål.

Till följd av den ändrade fastighetsredovisningen komma de i nu gällande stater för de kungl. slotten upptagna inkomsterna att till största delen bortfalla. Slottens egna inkomster uppgå jämte bidragen från djurgårdskassan och grusförsäljningsmedelsfonderna samt det särskilda anslaget för underhåll m. m. av Drottningholms m. fl. kungl. slott enligt de för innevarande budgetår fastställda staterna till sammanlagt 629 255 kronor. Efter omläggningen av redovisningen skulle emellertid härav allenast ett belopp av 40 200 kronor såsom särskilda uppbördsmedel redovisas under respektive slottsstater. Med anledning härav måste slottens administrationskostnader från och med nästa budgetår till största delen täckas genom anvisande av direkta anslag.

Riksmarskalksämberet har med ledning av framställningar från ståthållarämbetena vid de kungl. slotten beräknat medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag till sammanlagt 516 800 kronor, varav emellertid ett belopp av 48 300 kronor icke behöver anvisas, enär särskilda uppbördsmedel och bidrag från hovförvaltningen till avlönande av vissa vid ståthållarämbetena anställda befattningshavare beräknas komma att inflyta. Nettoutgifterna under anslaget hava sålunda beräknats till 468 500 kronor. Den närmare beräkningen av medelsbehovet för de kungl. slotten framgår av en av riksmarskalksämberet uppgjord sammanfattande tablå över statförslagen för de olika slotten, vilken såsom bilaga fogats till statsrådsprotokollet och till vilken här hänvisas.

Till polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott anvisades för budgetåret 1943/44 anslag å sammanlagt 74 000 kronor, varav 3 500 kronor å tilläggsstat. För nästa budgetår har riksmarskalksämberet beräknat medelsbehovet under anslaget till 109 581 kronor eller i avrundat tal 109 500 kronor. Riksmarskalksämberet har vid dessa beräkningar utgått från de bokförda utgifterna för ifrågavarande ändamål för Stockholms slott under budgetåret 1943/44, vilka uppgått till 76 917 kronor. Vidare har ämbetet ansett

vissa kostnader å sammanlagt 20 814 kronor, vilka hittills bestritts under anslagen till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader, böra överföras till förevarande anslag. Av dessa kostnader belöpa enligt ämbetet 16 000 kronor å avlöningar till vissa befattningshavare inom slottsförvaltningen, medan övriga äro att hänföra till expensutgifter. Kostnader å sammanlagt 3 550 kronor för avlönande av vissa befattningshavare vid Stockholms slott, som hittills delvis avlönats från de till ved och kol för de kungl. hoven anslagna medlen, hava även ansetts böra överflyttas till förevarande anslag. Vidare har riksmarskalksämberet räknat med att vissa ytterligare kostnader å tillhoppa 7 740 kronor till avlöningar, pensioner och kristilllägg för befattningshavare vid Stockholms slott tillkomma under budgetåret 1945/46, nämligen pension till en snickare med 2 340 kronor, arvode å 600 kronor för avlönande av en portvakt vid Slottsbacken 2, arvode för en sekreterare för ståthållarämbetena å 1 800 kronor, vilket arvode för närvarande bestrides under staten för Drottningholms slott, samt för uppräknig av arvodet till intendenten med 3 000 kronor, av vilket sistnämnda belopp 1 200 kronor avsetts skola utgöra ersättning för mistad bostadsförmån. Slutligen har posten för underhåll av trädgården vid Stockholms slott, varför kostnaderna nu bäras av reparationsanslaget och för innevarande budgetår upptagits till 2 800 kronor, ansetts böra uppräknas med 560 kronor i samband med att den överföres till nu förevarande anslag.

I fråga om övriga kungl. slott uppkommer en minskning av utgifterna i förhållande till de för innevarande budgetår fastställda staterna, vilken minskning sammanhänger med att utgifterna för slottsbyggnadernas underhåll och för driften av de vid de olika slotten bedrivna rörelserna till följd av omläggningen av fastighetsredovisningen och fastighetsförvaltningen icke längre komma att belasta slottsstaterna. Å andra sidan föreligger emellertid, jämfört med innevarande budgetår, en ökning av vissa poster i statförslagen. En redogörelse för vad riksmarskalksämberet anfört härom finnes intaget i statsrådsprotokollet.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Såsom förut i olika sammanhang berörts kommer till följd av omläggningen av fastighetsredovisningen och fastighetsförvaltningen för de kungl. slotten större delen av inkomsterna vid dessa icke längre att redovisas över staterna för de olika slotten utan över statens allmänna fastighetsfond respektive domänfonden. Utgiftsstegringen under förevarande anslag sammanhänger huvudsakligen härmed och är sålunda endast av formell natur. Riksmarskalksämberet har för budgetåret 1945/46 räknat med ett medelsbehov av 468 500 kronor utöver slottens behållna egna inkomster.

De av ämbetet gjorda beräkningarna är jag beredd att förorda utom vad angår den till intendenten vid Stockholms slott såsom ersättning för mistad bostadsförmån föreslagna arvodesförhöjningen med 1 200 kronor, vilken i stället synes böra bestämmas till 800 kronor eller samma belopp som för närvarande utgår. Behovet av anslagsmedel torde sålunda utgöra (468 500 — 400) i runt tal 468 000 kronor.

Enligt den föreslagna omläggningen av fastighetsredovisningen och fastighetsförvaltningen för de kungl. slotten skola kostnaderna för bevakning, be-lysning och renhållning vid slotten ävensom för avlöning till därför erforderlig personal utgå från ett för samtliga slott gemensamt anslag. Häremot har utskottet icke något att erinra liksom ej heller mot den verkställda beräkningen av medelsbehovet under anslaget. Utskottet förutsätter emellertid, att riksdagen årligen beredes tillfälle att taga del av de för varje slott vid medelsbehovets beräkning uppskattade utgifterna för ifrågavarande ändamål.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid de kungl. slotten* för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 468 000 kronor.

6:o) **Ved och kol för de kungl. slotten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11, s. 16—18) att till Ved och kol för de kungl. slotten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 357 000 kronor.

Riksmarskalksämberet har i sin skrivelse den 27 oktober 1944 gemensamt med byggnadsstyrelsen föreslagit, att de till ved och kol för de kungl. hoven under huvudtitelns första avdelning hittills anvisade anslagen sammanföras till ett gemensamt anslag under huvudtitelns andra avdelning och för varje år beräknas med utgångspunkt från medelsbehovet samt att alla kostnader för de kungl. slottens uppvärmning anvisas att utgå från det för slotten gemensamma anslaget. Departementschefen har biträtt detta förslag, och anslagsrubriceringen har i samband härmed föreslagits ändrad.

Med ledning av de för sistförflutna budgetåret uppkomna kostnaderna för de kungl. slottens uppvärmning har riksmarskalksämberet beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 364 000 kronor, varav dock 7 000 kronor beräknats komma att ställas till förfogande av hovförvaltningen till täckande av vissa kostnader för s. k. löneved, som av ålder utgått från anslaget till ved och kol för de kungl. hoven till vissa befattningshavare inom hovförvaltningen. Medelsbehovet under anslaget skulle sålunda uppgå till (364 000 — 7 000 =) 357 000 kronor, innebärande någon ökning i förhållande till tidigare budgetår. Denna ökning sammanhänger med att samtliga kostnader för slottens uppvärmning beräknas under detta anslag.

Departementschefen har tillstyrkt medelsanvisning under anslaget i enlighet med riksmarskalksämberets förslag.

I likhet med departementschefen finner utskottet lämpligt, att de till ved och kol för de kungl. hoven hittills anvisade olika anslagen sammanföras till ett anslag, under vilket medelsbehovet årligen beräknas med hänsyn tagen till samtliga de för de kungl. slottens uppvärmning uppkommande kostnader-na. Den föreslagna anslagsrubriceringen har även syntts utskottet lämplig.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag rörande medelsanvisningen under anslaget har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till *Ved och kol för de kungl. slotten* för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 357 000 kronor.

Stockholm den 30 januari 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Lindström, Gränebo, Sven Larsson, Bäcklund, Bernhard Nilsson, Heiding, Boman, Gillström, Berling, Gunnar Andersson* och *Albertsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Skoglund* i Doverstorp, *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Ward, Pettersson* i Dahl, *Andersson* i Malmö, *Staxäng, Hall, Lindholm, Boman* i Kieryd och *Pettersson* i Degerfors.
